

Första läsningen: **Vish 2:12, 17-20** (*Vi skall döma honom till en neslig död*)

Denna läsnings ord från Gamla testamentet är som ett eko av översteprästernas, de skriftlärdas och fariseernas komplott mot Jesus. De som stod under Jesu kors ville *se hur det blir vid hans död* (v. 17; jfr Matt 27:39-42, 49). Då kunde de efteråt intyga att Gud **inte** ingrep för att hjälpa honom – ”alltså var han **inte** Messias!” Det här är en **direkt förutsägelse av Jesu korsväg** (liksom Vish 4:7 - 5:7). Boken kan ha hjälpt *Paulus* inse att Guds Messias skulle komma för att *lida*, och även att Jesus är *Guds Ord* (Vish 9:1), dvs. den som tillsammans med *Guds Ande* (Vish 1:7; 9:17) har del i Faderns gudomlighet (Den heliga Treenigheten, jfr t.ex. Vish 7:26 med Hebr 1:3).

Andra läsningen: **Jak 3:16 – 4:3** (*Rättfärdigheten utsås i frid och bär frukt för dem som håller frid*)

Avund och självhävdelse (v. 16) kommer från djävulen och närs av rädsla. När vi behandlar andra kärlekslöst kan vi tyvärr bidra till att sådant får fotfäste i dem som omger oss. *Visheten från ovan är fridsam och foglig* som ett barn (v. 17, jfr nedan)!

Evangelium: **Mark 9:30-37** (*Människosonen skall överlämnas i människors händer. Om någon vill vara den främste måste han bli den ringaste av alla och allas tjänare*)

”Människosonen” är den himmelske härskargestalt i profeten Daniels bok (Dan 7:13 f) som Jesus ofta identifierar sig med. Det visste lärjungarna. De visste också att många, t.ex. de s.k. esseerna, ansåg att ”Människosonen” var den utlovade Frälsaren, Messias. ”Men ska han lida och dö? Vad ger det för mening? Skulle Gud svika sin Messias och överlämna honom i onda människors händer?” Tanken var lika oacceptabel för lärjungarna som den är för judar och muslimer än i dag.

Lärjungarna förstod inte vad Jesus menade, skriver Markus, ja, de vågade inte ens fråga (v. 32). Men något har de nog fattat. De börjar diskutera rangordning och håller tydligen Jesus utanför samtalet (v. 34). Varför? Spekulerar de i Jesu möjliga död? ”Om Jesus går bort vem är då *den störste* av oss (v. 34)?” Jesus vet att han ska lämna dem, i alla fall i synlig bemärkelse, men vill inte att gemenskapen ska utvecklas till en vargflock där man bits och rivs för att stå högst i hierarkin. *Kristi ställföreträdare* utnämns av Kristus, inte av sig själv (Matt 16:18 f)! Men den mannen, och alla andra som vill ta ansvar i Jesu namn, ska vara *allas tjänare*. Barnet i v. 36 illustrerar detta: Barn var alltid till tjänst och hade låg status i antiken. Jesus passar på att samtidigt mana oss att ta väl hand om och välkomna barn (v. 37; jfr Matt 18:6, 10, 14; 19:13 f.). Tusentals kristna hem för föräldralösa barn världen över praktiserar detta i dag.

Första läsningen: **Esr 1:1-6** (*Ni skall dra upp till Jerusalem för att bygga Herrens hus*)

Vi ska nu under tre veckor höra om tiden kring återuppbyggnaden av templet i Jerusalem (ca år 515 f.Kr.). Vi börjar med Esras bok. Persernas otippade militära överlägsenhet överrumplade babylonierna, men den blev en befrielse för judarna i exil i Babylon och för andra förtryckta religioner. Perserkungen Kyros (Kores) utnyttjade skickligt splittringen hos sina fiender: så öppnade guden Marduks präster, som låg i strid med sin frånvarande kung Nabonidus år 539, Babylons portar för ”befriaren”. Judarnas profeter förutsåg detta (se t.ex. Jer kap. 50 och 51; Jes 21:9). Kyros ord: *Alla jordens riken har Herren, himlens Gud, givit mig* (v. 2) upprepas i Matt 28:18 av **vår befriare, Jesus**. I hans namn byggs **kyrkor** i dag, liksom man då byggde Jerusalems tempel.

Evangelium: **Luk 8:16-18** (*Lampan sätts på en hållare, så att de som kommer in ser ljuset*)

Medan Matteus använder Jesusordet om **lampan under kärlet** som en uppmaning att låta alla se våra goda gärningar (Matt 5:15-16) så handlar det hos Lukas (jfr Mark 4:21-25) om att *ta till sig Guds budskap*. Jesus kan mycket väl ha använt den roande bilden i olika sammanhang. Liknelsen är lätt absurd – bara en clown tänder ett ljus och sätter en hink över det (och sedan sätter han sig kanske på hinken som blivit glödhet!). V. 17: allt i Jesu undervisning skall *komma till synes*, Jesus talade öppet och dolde inget (Joh 18:20-21). Detta var viktigt att framhålla mot *gnostiska* sekter som påstod sig ha en hemlig kunskap som Jesus enligt dem hade förmedlat bara till en sluten elit (jfr Luk 8:9 f). V. 18: varje ord av Jesus är viktigt och vi ska lyssna noga. De som har *rätt förståelse* (och tro) kommer att få mycket mer (Am 8:11)! De som lyssnar dåligt kommer att mista den tro de har (eller som de trodde de hade). En ytlig kristendom blir livlös (exempel: apartheid-teologin som trivdes inom vissa samfund i det gamla, rasistiska Sydafrika). Den dunstar bort som ett unket barndomsminne man skakar av sig.

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte (Ps 90:1).

TISDAGEN 21 september

DEN HELIGE EVANGELISTEN OCH APOSTELN MATTEUS, fest

Det första man ser när man öppnar Nya testamentet är den helige MATTEUS evangelium. Där visas Jesus som en modig lärare, radikal och i djupa konflikter – kanske var Matteus själv likadan. *Änglar, drömmar, barn och pengar* är några av hans favoritdetaljer. Matteus flätar in sig själv i dagens läsning ur evangeliet, Matt 9: 9-13 (och kanske också, fast indirekt, i 13:52) – åtminstone är det den vanliga tolkningen. På de parallella ställena hos Markus (Mark 2:13f) och Lukas (Luk 5:27f) heter denne tullindrivare *Levi* – därför kallar vi ofta denne apostel för Matteus Levi (det var vanligt i

antiken att judarna hade dubbla namn, så t.ex. Saulus/Paulus). Matteus var alltså en av romarnas hatade *inkassomän* som pressade folk på pengar. Men Jesus kallade honom, och han ändrade sitt liv, ja, blev apostel (10:3). Den omvända syndaren ger oss i sitt evangelium mycket av Jesu lära, en ”handbok”, ja en *stridsskrift* (se kap. 23) som försvarar tron på Jesus Messias. Matteus proklamerar Gudsriket som profeterna längtat efter, förverkligat i *kyrkan*. Detta rike har en kung (Kristus), en lag (Bergspredikan i kap. 5-7) och ett nytt förbund med tillhörande överstepräst och kult (Kristus och eukaristin). Varje döpt människa tillhör riket, här och i himlen, och det ska spridas ut över jorden (28:18-20).

Den första läsningen i dag (ur Efesierbrevet) handlar om den *enhet* som ska finnas i Kristi kyrka. Enheten kräver att vi inte diskriminerar någon! Så varnar Matteus i sitt 18:e kapitel mot *maktänkande* samt *hänsynslös behandling av barn*, och han visar hur syndare ska tillrättavisas förnuftigt, tålmodigt och utan vrede.

Biskopen Ireneus av Lyon skrev omkring år 180 e. Kr.: *Matteus författade ett evangelium bland hebreerna på deras språk samtidigt som Petrus och Paulus förkunnade evangeliet i Rom och grundade församlingen där*. Flera decennier tidigare – ca år 125 – intygade biskopen Papias i Egypten att *Matteus sammanställde Jesu ord och gärningar på hebreiska. Var och en tolkade dem efter sin förmåga*. Citaten har vi från kyrkohistorikern Eusebios omkring år 325 (se hans *Kyrkohistoria*, översatt till svenska på Artos förlag 1999). Matteus text har rötter i **den urkristna judiska miljön**.

Fira Matteus festdag i dag genom att läsa i hans bok!

Särskilda läsningar denna dag: Ef 4:1-7, 11-13 och Matt 9:9-13
--

ONSDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Esr 9:5-9** (*Gud har inte övergett oss*)

Den judiske skrifflärde Esra växte upp i exilen i Babylon och hade tydligen goda kontakter nära perserkungen Kyros (se läsningen igår). Esra utverkade att Moses lag upphöjdes till *persisk lag i Jerusalem*, dit många judar hade återvänt och där det nya templet nu stod klart. Därmed började en tid då tillhörigheten till judiska folket allt mer blev en fråga om *trohet mot den religiösa lagen* och mindre en etnisk fråga. Esra anlände till Jerusalem och förfärades över *blandäktenskapen* som hotade den religiösa identiteten. Därav den förtvivlade bönen här. Vi överlever inte om vi bildar familjeband till andra religioner – en svår fråga även i dag för oss katoliker!

Evangelium: **Luk 9:1-6** (*Jesus sände ut dem för att förkunna Guds rike och bota sjuka*)

Den här kampanjen handlar inte om att föra valkamp så att Jesus kommer till makten. Jesus HAR makten, **Guds efterlängtnade kungarrike är nu här**, och det ska basuneras ut i varje avkrok av Galileen. Jesu makt är *andlig*, men är *mer verklig* än politisk makt: Jesus kunde kuva sjukdomar och demoner och även delegera denna myndighet till apostlarna (v. 1). Nu blir de utvalda tolv verkligen *apostlar* (= ombud med fullmakt). Resereglerna i v. 3-6 ska förmodligen förstås så här: *Ta inte med bagage, man kommer att välkomna och förse er. Spill inte tid på att leta upp de mest inflytelserika byborna att övernatta hos utan stanna på det första stället ni hittar. Vill man inte lyssna i byn, så bara dra. Men visa dem först att de nu missar Guds rike* (judar brukade skaka av sig damm från fötterna när de lämnade *hedniska* områden).

Kyrkan fick modifiera dessa regler. Det gjorde redan Jesus (Luk 22:35-38). Kristen mission kan inte räkna med goodwill överallt. Man får ha med sig pengar, ja ibland svärd som försvar mot rövare. Men arbetet är likadant i alla tider: 1. förkunna, 2. bota sjuka, och 3. lösa från ondskans makt. Självvård, sjukvård och undervisning hänger ihop. I Afrika och Mellanöstern ser man vid varje katolsk kyrka ofta både vård och skola. Så var det även t.ex. i Danmark, dit kyrkan återvände i början av 1900-talet.

Jag skickar er som får in bland vargar. Var därför kloka... (Matt 10:16)
--

TORSDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Hagg 1:1-8** (*Bygg upp mitt hus, så vill jag ha behag till det*)

Stora stenblock låg huller om buller i Jerusalem år 520 f. Kr. Ingen trodde längre på att Guds hus kunde återuppbyggas. Då framträdde *Haggaj*. Tillsammans med profeten *Sakarja* fick han fart på bygget (jfr Esr kap. 5 och 6:14). Serubbabel, en Davidsättling som perserna insatt till guvernör, översteprästen Jeshua samt folket övertygades om projektet. Fem år senare stod templet där (Esr 6:14-15).

De motvilliga i v. 2 vågade kanske inte tro att *straffets tid* var över. "Gud tillåter inte att vi tar detta initiativ än!" Men Haggaj trodde på *nåden*. "NU är det dags! Bygg, era latmaskar!" Haggajs ord svider även oss: *Tänk på hur ni har det!* (v.5,7). Vi bygger åt oss själva, inte åt kyrkan! V. 6 tolkas bäst som vår *självömkan*. Den helige Franciskus av Assisi reparerade skadade kapell. *Skaffa virke, bygg upp mitt hus!* (v. 8).

Evangelium: **Luk 9:7-9** (*Vem är han som jag hör allt detta om?*)

Drygt tre decennier tidigare *darrade* Herodes den store, *och hela Jerusalem med honom*, inför Jesu födelse (jfr Matt 2:3). Nu darrar kungens son, Herodes Antipas som bara är "tetrark", d.v.s. romersk småfurste. Hans agenter är väl informerade om folkopinionen (v. 7). Där kokar vreden över mordet på *Johannes Döparen*: Enligt den judiske historieskrivaren Josefus Flavius (Ant. 18:116-119) ansåg några judar att Herodes nederlag i krig mot grannfolket (nabateerna) år 36 e.Kr. var ett straff för denna ogärning

6-7 år tidigare. Tanken att Döparen kunde hämnas genom att bli levande igen föreföll rimlig. Matteus och Markus vet att fursten faktiskt trodde att Jesus var den återuppståndne Johannes (Matt 14:2; Mark 6:16). De två ger oss även makabra detaljer om födelsedagsavrättningen (Matt 14:3-12; Mark 6:17-29).

Herodes försökte få träffa Jesus (v. 9). Därmed menas *mörda*, som vi ser i Luk 13:31. När de två äntligen möts är Jesu rörelse sprängd. Mästaren står i bojor framför sin furste. Då är rädslan borta: Herodes gör narr av den fattige Gudsmannen, sveper en lyxmantel kring honom och slänger ut honom (Luk 23:11) till hänskrattande romerska soldater.

Rädda mig, Herre, från onda människor (Ps 140:2).

FREDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Hagg 2:1b-10** (*Inom en liten tid skall jag fylla detta hus med härlighet*)

Profeten Haggajs exakta datering i v. 1 visar att han fick detta ord från Gud den 17 oktober år 520 f. Kr. enligt vår tideräkning. Bygget av det andra templet i Jerusalem mötte många problem (se läsningen i går). De gamla som i sin ungdom såg det första templet skakade på huvudet: det nya verkade i deras ögon bli *ingenting* (v. 4). Men *jag är med er*, säger Gud (v. 5; se betydelsen av Gudsnamnet Jahvé i 2 Mos 3:14). Med Gud vågar man hoppas! Det nya templet ska en gång upplysas av sin Herres besök – **Jesusbarnet på Marias arm** (Luk 2:22 f; Mal 3:1). Det starka hoppet smittar av sig på oss: sörjer du när du ser en kyrkoruin? Våga tro! *Härligheten hos detta hus ska bli större än den var förut* (v.10).

Evangelium: **Luk 9:18-22** (*Du är Guds Messias. Människosonen måste lida mycket*)

Lukas betonar att Jesus vid detta tillfälle drog sig undan *för att be* (v. 18). Hans evangelium är en *böneskola*, full av liknelser och förklaringar om bön och även böner i Jesu egen mun. De tre hymnerna i **Kyrkans dagliga bön** är från hans bok: *Sakarias lovsång* (Luk 1:68-79, i morgonbönen laudes), *Marias lovsång* (Luk 1:46-55, i kvällsbönen vesper) och *Simeons lovsång* (Luk 2:29-32, i bönen inför natten, completorium). Petrus svar på Jesu fråga i v. 20 låter som i Joh 6:69, men annars är allt här en parallell till Matt 16:13-23 och Mark 8:27-33. Matteus och Markus kan tillägga att Petrus tog Jesus åt sidan och försökte få honom att sluta prata om att han skulle lida. Lukas nämner inte denna för Petrus pinsamma incident. I Markus version bildar Petrus bekännelse mittpunkten i hela evangeliet. Hos Matteus får vi den högtidliga installationen av "ståthållaren" i kyrkan, Petrus (Matt 16:18-19), alltså påveämbetet. Men hos Lukas ges berättelsen närmast i förbifarten. Vi noterar att lärjungarna har samma bild av folkopinionen som Herodes agenter (se läsningen i går) och att Jesus förkunnar sitt lidande och sin död. Ingen kommenterar det (än).

Förslag till fredagsoffer: Ta itu med det ansvar jag ofta undviker och be Gud om TRO!

LÖRDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Sak 2:1-5, 10-11a** (*Se, jag kommer för att ta min boning i dig*)

Profeten *Sakarja* deltog i kampanjen för återuppbyggandet av det nya templet i Jerusalem med bl.a. *Haggaj* (se läsningarna i går och i förrgår). År 519 f. Kr. får Sakarja, som är full av tro på Jerusalems framtid, en vision: en ängel mäter upp mark så att en ny skyddande mur kan byggas i stället för den som babylonierna raserade år 587/586 f. Kr. En annan ängel har dock en stor nyhet: Jerusalem blir så folkrikt att ingen mur kan omsluta staden! Herren själv ska bli en *mur av eld* (v.5), liksom *det ljungande svärdet* vid ingången till Paradiset (1 Mos 3:24), eller *molnpelaren* som en gång skyddade folket (2 Mos 14:19-20). Vi inser: Sakarja anar här *det himmelska Jerusalem* (Upp kap. 21).

Evangelium: **Luk 9:43b-45** (*Människosonen skall överlämnas i människors händer*)

”Han har häpnadsväckande framgångar!” – så beskrevs nog den nye galileiske undergöraren och predikanten bland folket. Lärjungarna måste ha berusats av medvinden och tagit den som ett säkert tecken på att *nu blir det seger för Guds kungarrike – bara en fråga om dagar innan världen förvandlas till Paradiset!* Jesus korrigerar tvärt denna förväntan. Han ber – ovanligt tydligt – om uppmärksamhet: *Lyssna noga på vad jag nu säger till er* (v. 44). I v. 45 visar Lukas med lika stor tydlighet att lärjungarna blev rädda och inte fattade vad Jesus menade.

”Ska *Människosonen* från himlen dödas av människor? Vansinne! Kan denna gestalt som ska få *makt, ära och herravälde av Gud* (Dan 7:13-14) vara svagare än människor?” Dessa ord stod i skriande kontrast till alla Jesu mäktiga under. Men lärjungarna glömde inte orden. Vid uppståndelsen avslöjades meningen (Luk 24:6-8).

Uppståndelsen är poängen. Den firar vi – än en gång – i morgon, liksom varje söndag.

Min andel är Herren, jag lovar att lyda dina ord (Ps 119:57).
